

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARININ ÖNLENMESİ

Çocuk istismarı; 18 yaşın altındaki çocukların ya da ergenlerin ana-babaları, onları bakıp gözetmek ve eğitmekle görevli öğretmen, usta, koruyucu aile fertleri, vasi gibi kişiler ya da yabancı kişiler tarafından yapılan, bedensel ve/ya psikolojik olarak sağlıklarına zarar veren; fiziksel, duygusal, cinsel ya da zihinsel gelişimlerini engelleyen tutum ve davranışlardır.

Çocuk ihmali ise; 18 yaşın altındaki çocukların ya da ergenlerin fiziksel ve psikolojik sağlıkları ve gelişmeleri için temel olan beslenme, korunma, sevgi, gözetim, eğitim ve yol gösterme gibi gereksinimlerinin kendilerine bakıp gözetmekle yükümlü kişilerce yeterince karşılanmamasıdır.

Çocuk ihmali genel olarak fiziksel ve duygusal ihmal olarak iki ana grupta incelenmektedir.Çocuklara yönelik şiddet ise beş alanda görülebilmektedir. Bunlar;

1. Fiziksel Şiddet
2. Psikolojik Şiddet
3. Cinsel Şiddet
4. Ekonomik Şiddet
5. Siber Şiddettir.

Aile Ortamında Yaşanan Şiddet Türleri

•Fiziksel istismar: Vurmak, tekme atmak, sarsmak, ısırarak, dayak atmak, boğmak, zehirlenmek aile ortamında fiziksel şiddetin en yaygın tipleridir.

-Psikolojik istismar tehdit etmek, lakap takmak, çeşitli kişilik ve davranış özellikleri ile alay etmek, yokmuş gibi davranmak, izole etmek, reddetmek veya küçümsemek gibi davranışları içermektedir.

• Cinsel İstismar: Çocuğu cinsel içerikli davranışlarda bulunmaya zorlamaktır. Tecavüz ve cinsel içerik taşıyan davranışlarda genellikle yakın aile üyeleri ya da aileyi ziyarete gelen tanıdık kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kişiler genellikle çocuğun bakımında sorumlu olan ve çocukların güvendiği kişilerdir.

• Ekonomik istismar: Para kazanması için baskı yapmak ve hatta okula göndermeyip çalışmaya zorlamak.

Okul Ortamında Yaşanan Şiddet Türleri

• Fiziksel ve psikolojik şiddet: Çocuğa yönelik fiziksel ve psikolojik şiddet okul ortamında hem öğretmen ve diğer okul personeli tarafından uygulanabileceği gibi öğrenciler tarafından da uygulanabilmektedir.

• Cinsel şiddet: Cinsel içerikli söz ve davranışların olduğu şiddet türüdür. Okul ortamında akranlar birbirlerine cinsel şiddet içeren davranışlar da bulunabileceği gibi öğretmenler ya da diğer okul personeli tarafından da öğrenciye yönelik cinsel şiddet içeren davranışlarda bulunulabilmektedir.

• Akran Zorbalığı: Akran zorbalığının en yaygın türü sözel zorbalıktır. İnternet, akıllı telefonlar, e-postalar, çevrimiçi sohbet odaları, kişisel web sayfaları aracılığıyla siber zorbalık yapılabilmektedir. Siber zorbalık, diğer zorbalık türlerinden farklı olarak çocukları daha fazla etkilemektedir. Örneğin akran zorbalığında okuldan eve döndüğü zaman çocuk kendini güvende hissederken; siber zorbalık 7 gün 24 saat devam eder, okulda, alışveriş merkezinde veya evinde bile çocuğu etkileyebilir.

- Kavga, fiziksel saldırı ve çeteler: Fiziksel kavgalara ve çetelere erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla karışmaktadır.

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARININ ÖNLENMESİNDE İZLENECEK YOL

1. Çocuk (öğrenci) kendisiyle ilgili bir ihmal veya istismar durumunu doğrudan kendisi gelip, öğretmenine, rehber öğretmene veya yöneticilere bildirebilir. Bunun dışında arkadaşları da durumdan ilgili kişileri haberdar edebilir. Bu türden haberdar olma durumlarında öncelikle rehber öğretmenlerin devreye girmesi ve sıkıntı yaşayan çocukla yakından ilgilenmesi, yaşanan sorunun ne olduğunu net olarak ortaya çıkarması gerekir. Rehber öğretmen, sorunla ilgili olarak ilgili idarecileri bilgilendirmelidir. Süreçte çocukla ilgili tüm görüşmeler rehber öğretmen tarafından büyük bir gizlilik ve hassasiyet içinde yürütülmeli ve sorunun ayrıntılı analizi yapılmalıdır.
2. Çocuğun yaşadığı durumun analizinde;
 - a. Herhangi bir ihmal varsa, bununla ilgili olarak ihmal kaynağı belirlenmeli ve ihmal kaynağı aile ise çocuğun ailesiyle, öğretmen ise öğretmeni ile ayrıntılı görüşülmeli, çözüme yönelik önlemler alınarak, süreç takip edilip idareciler bilgilendirilmelidir.
 - b. Çocukla ilgili bir şiddet durumu varsa, şiddetin kaynağı bulunmalı, çocuğun mevcut durumu iyi analiz edilmeli, gerekli görüldüğünde mutlaka çocuk psikiyatristine yönlendirilmeli ve takibi yapılmalıdır. Süreç başından sonuna raporlaştırılmalı ve okul idaresine bildirilmelidir. Okul idaresi bu raporu gerekli olduğu durumlarda Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne ve Milli Eğitim Müdürlüğü'ne resmi yazı ile göndermelidir.
 - c. Cinsel istismar, taciz ve tecavüz varsa, rehber öğretmen, bu durumla ilgili olarak ayrıntılı bir rapor hazırlamalı, hazırlanan rapor okul idaresine teslim edilmelidir. Okul idaresi bu raporu Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne ve Milli Eğitim Müdürlüğü'ne resmi yazı ile göndermelidir. Kolluk kuvvetleri ve/veya Cumhuriyet Başsavcılığı'na haber alındığı anda bildirimde bulunulmalıdır. Bu konuyla ilgili olarak, kesinlikle çocuğun ifadesi dikkate alınmalıdır. İhmal ve istismar şüphesi bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmesi için yeterlidir. Öğrendiği suç iddiasının doğruluğunu araştırmak veya bu şüpheyi destekleyecek kanıt aramak bildirimde bulunacak kamu görevlisinin sorumluluğu değildir.
 - d. Bu tür şiddet içeren davranışlara maruz kalan öğrenciler psikolojik olarak desteklenmek amacıyla çocuk ve ergen psikiyatristine yönlendirilmeli aynı zamanda okul rehber öğretmeni tarafından izlenmelidir.
 - e. Çocuk tarafından ifade edilen istismar vakalarında, risk aile ortamından kaynaklıysa, ailenin izni alınmaksızın okul idarelerince gizlilik ilkeleri doğrultusunda yazılı olarak Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak suç duyurusunda bulunulur. Risk aile dışı kaynaklıysa, aile durumdan haberdar edilerek ve çocuk süreçle ilgili bilgilendirilerek gizlilik ilkeleri doğrultusunda yazılı olarak Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur. Vaka sonrası psiko sosyal destek alınmalıdır.
3. İnternet, sosyal medya ve cep telefonları üzerinden gelen her türlü taciz ve istismar olaylarında; çocukla rehber öğretmen tarafından ayrıntılı görüşme yapılmalı, okul idaresi durumla ilgili bilgilendirilmelidir. Durumun iyi bir analizi yapılmalıdır. Analiz

sonucunda durumun ciddiyetine bağlı izlenecek yollar belirlenmelidir. Eğer bir tehdit, Őantaj, cinsel içerikli bir istismar, suça veya uyuŐturucu kullanımına teŐvik durumu varsa mutlaka kolluk kuvvetlerine ve/veya Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirilmelidir. Durumla ilgili rehber retmen gerekli görürse aile bilgilendirilmeli ve gerekli yönlendirmeler yapılmalıdır.

4. retmenlerin istismar ve ihmali olgularını tespit etmede rol almaları, retmenlerin ocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi ve beceri olarak güçlendirilmeleri gereğini de beraberinde getirmektedir. Çocuğa yönelik Şiddetin etkin bir biçimde önlenebilmesi ve azaltılabilmesi için; üretmenler, yöneticiler, okul yardımcı personeli, servis ve kantin çalıŐanları, okul dıŐındaki ortamlarda da çocuğa karşı uygulanan Şiddetin ipuçlarını, sinyallerini, belirtilerini fark edebilmeli ve bu konuda duyarlı olarak çocuğa destek olmalı ve gerekli bildirimlerde bulunabilmelidir.
5. Akran zorbalığıyla ilgili olarak rehber üretmenler, idareciler ve üretmenler daha duyarlı olmalı ve her vakayı ciddiyetle ele almalıdırlar. Rehber retmenler, hem mağdur çocuklarla hem de mağdur edenlerle ayrıntılı olarak görüŐmeli, süreci takip edip raporlaŐtırmalı ve okul idaresini bilgilendirmelidir.

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI- RESMİ BİLDİRİM SRECI

Bildirim sorumluluktur.

ocuğu korur, aileye yardımı olur, diğer çocuklar ve aileler için önleyicidir.

Bildirim **suçlama değildir**, bir durumun değerlendirilmesi ve soruŐturulmasının ilk adımıdır. Bildirim için Őüphe yeterlidir. Kanıt bulmak gerekmez.

Herhangi bir okul çalıŐanı, istismar Őüphesini okuldaki **yetkili bir kiŐiyle** paylaŐır paylaŐmaz, yetkili kişi, olayla ilgili gerekli iŐlemleri baŐlatma yükümlülüğüne sahiptir.

Bildirimin dayanağı

-KK'nın 6. maddesinin 1. fıkrası: “Adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluŐları, sivil toplum kuruluŐları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve ocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür”.

TCK MADDE 278: Suçu bildirmeme

TCK MADDE 279. Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi- [1] Kamu adına soruŐturma ve kovuŐturmayı gerektiren bir suçun iŐlendięini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmali eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Nereye Bildirelim?

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
Emniyet-ocuk Şube Müdürlüğü/Karakollar
Cumhuriyet Savcılığı

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

- İstismar ve ihmali Őüphesini araŐtırır. Bu aŐamada;
 - ocuk, ebeveyn ya da diğer ilgililerle görüşme yapabilir.
 - Veli izniyle, çocukların muayene edilmesini sağlayabilir.
 - Velinin, ocuğun bakım ve korunmasını sağlama kapasitesini değerlendirir.

- Çocuk bakımında yardımcı olan kişi ve kurumlara destek sağlar.
- Çocuğun istismara uğradığı anlaşılırsa, Çocuk/Aile Mahkemesinden geçici korumaya alınması talebinde bulunur.
- Çocuğun geçici gözetim sürecinde çocuğa bakmak istemeyen/bakamayacak ebeveyn ya da veliyi mahkemeye bildirir.
- Aslolan çocuğun güvenliğidir.

Bildirim esnasında hangi bilgileri sunalım?

- Çocuğun adı ve adresi
- Şüphelinin adı ve çocukla yakınlık derecesi
- İstismar veya ihmale ilişkin gördüğünüz veya duyduğunuz şeyi tarif etmeniz
- İstismar hakkında bilgisi olan diğer kişilerin adları
- Sizin adınız ve telefon numaranız
- Bildirimde bulunanların adları, şüphelenilen kişi ve ailelere açıklanmamalıdır.

İstismardan şüphelenme halinde ne yapalım?

İlk Müdahale:

- *Okul idaresine haber verme*
- *Krize müdahale ekibini bilgilendirme:* Her okulda okul müdürü başkanlığında rehber öğretmen, 1. ve 2. kademe öğretmenlerinden oluşan bir krize müdahale ekibi bulundurulur.
- *İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri içindeki kriz ekipleri:* Benzer bir kurul İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde bir şube başkanlığında oluşturulur.
- *Bağlı bulunan ilçe/ildeki RAM ile iletişim:*
- Okul idaresi veya rehberlik → İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü → RAM → İdare ve rehberlik

RAM- Ön bilgi raporu

- Adı, yaşı, adresi ve çocuğun en son yaşadığı yer

Biliniyorsa;

- Çocuğun ailesinin ya da bakıcısının adı ve adresi
- Şüphelinin adı ve adresi
- İstismarın süresi
- İstismarın olduğu yer
- Kimlerin haberdar olduğu
- Olaya müdahale edilene kadar neler yapılmış
- Çocuğun yaralarının içeriği ve boyutu, önceki yaraları
- Failin kimliğini ortaya çıkarmaya yarayacak ipucu niteliğindeki bilgiler
- Gözlemlerinizi ve kaygılarınızı

İstismara karşı okul politikası

- İstismar okul ortamında da gerçekleşebilir.

- Okul çalışanlarından öğrencilere
- Öğrenciden öğrenciye
- Böyle durumlarda bildirim nasıl yapılacağına dair okul politikası önceden bilinmelidir.

Bildirim-Önemli Hususlar

- Bildirim ve raporlama yapılmaması
 - Bilerek bildirmemek görevi ihmal
 - Kurum içinde disiplin soruşturması gerekçesi
- Gizlilik/Saklılık

Çocukların Cinsel İstismarı Suçu

TCK'nın 103. Maddesinde cinsel istismar;

a)“*On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin anlam ve sonuçlarını algımla yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,*

b)*diğer çocuklara karşı cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar”*
şeklinde tanımlanmıştır.

- Bu gibi durumlarla karşılaşan kamu görevlilerinin olayı bildirme zorunluluğu vardır. Burada şikâyet ile ilgili herhangi bir ayırma gidilmemiştir.

Çocuğun fiziksel istismarı

Eğitim sürecinde, çocukta morarmalar, sigara izleri, insan ısırtıkları, göz lezyonları, yanıklar gibi bulgularla karşılaşan eğitmenin, çocuğun haklarının korunması, daha çok zarar görmemesi için önlemler alınmasında sorumluluğu bulunmaktadır.

Duygusal istismar ve ihmal

- **TCK-232. maddesi:** Kötü muamele

(1) Aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İdaresi altında bulunan veya büyütmek, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde, sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye, bir yıla kadar hapis cezası verilir.

Not: Okullarda psikolojik danışman ve rehberlik hizmetleri kılavuzu kaynak olarak kullanılabilir.

